

DE TABAK.

DOOR

H. F. OVERHOFF.

C. J. S. THOMPSON zegt in zijn *Poison Romance and Poison Mysteries*, dat van de millioenen rookers misschien slechts enkelen weten dat DON HERNANDEZ DE TOLEDO het eerste de tabak in Spanje en Portugal heeft ingevoerd, in het jaar 1559. In dien tijd was JEAN NICOT ambassadeur van FRANS II bij het hof te Lissabon, en hij zond of bracht het zaad of de plant aan CATHARINA DE MEDICIS, die daaraan den naam gaf van *nicotiana*. Evenals andere groote personages van dien tijd moedigde CATHARINA de vereering voor reizigers en kunstenaars aan.

Tabak werd beschouwd als een van de wonderen van de Nieuwe Wereld, die de meest buitengewone medicinale eigenschappen en deugden bezat. Dertig jaar later, toen de Kardinaal SANTA CROCE terugkeerde van zijn nunciaat in Spanje en Portugal, nam hij eenige tabaksbladeren mede, en we kunnen ons eenig begrip vormen van het enthousiasme, waarmede de tabak ingehaald werd, wanneer we weten dat deze daad van den Kardinaal vergeleken werd met die van zijn voorvader, die het hout van het ware kruis medegebracht had.

De eerste beschrijving van de plant wordt gegeven door GONZALO FERNANDEZ DE OVIEDO-Y-VALDES, Goeverneur van St. Domingo, in zijne »*Historia General de las Indias*», gedrukt te Sevilla in 1535. In dit werk wordt verhaald dat het blad gerookt werd door een buis in de vorm van de letter Y, door de inboorlingen *tobaco* genoemd.

Na de invoering van de tabak in Engeland door sir WALTER RALEIGH,

werd de gewoonte om het blad te rooken meer algemeen. Het werd meestal verkocht in de apotheken, waar de oprechte *Timidado* gesneden werd met een zilver mes op een esschenhoutenblok en in het klein aan de klanten werd verkocht. De pijpen, gebruikt in den tijd van koningin Elisabeth, waren meestal van zilver. De gewone »luyden» gebruikten de okkernoot, waarin dan een strootje gestoken werd.

De tabak werd toen in de winkels verkocht voor zijn gewicht aan zilver. Bekend is de afkeer van JACOBUS I voor het rooken en in zijn »*Counterblaste to Tobacco*» heeft hij den rook vergeleken met dien van de Styx en de Hel. In 1604 heeft men zware invoerrechten er op gelegd en in 1619 het gebod uitgevaardigd dat geen planter in *Virginia* meer dan honderd pond gewicht mocht verbouwen. Men zegt dat tot £ 500 per jaar door sommige aan tabak gekocht werd. In 1624 heeft Paus URBANUS VIII een Bul uitgevaardigd, waarbij ieder, die snuif in de kerk gebruikte, geëxcommuniceerd werd. Tien jaren later werd in Rusland het rooken verboden op straffe van den neus te worden afgesneden en in 1653 strafte de Raad van het kanton *Appenzell* de rookers, terwijl allen kroeghouders werd aangeschreven om allen op te geven die in hunne huizen rookten. De politie-verordeningen te Bern van 1661 waren ingericht volgens de 10 Geboden en het verbod om te rooken volgt op dat van overspel. Dit verbod werd vernieuwd in 1675 en de rechtbank, ingesteld om dat te handhaven, »*Chambreau Tabac*», heeft tot in het midden van de achttiende eeuw voortbestaan. Paus INNOCENTIUS XII excommuniceerde in 1690 allen, die snoven of tabak gebruikten in de St. Pieterskerk te Rome en in 1719 verbood de Senaat van Straatsburg het verbouwen van tabak, opdat de aanplant van het koren niet zoude verminderen. AMURATH IV vaardigde een edict uit, waarbij op het rooken van tabak de doodstraf werd gesteld.

Al deze bepalingen hebben niets geholpen.

In Perzië en Turkijë wordt nog een ander soort tabak gebruikt dan de door de Spanjaarden in 1492 in Cuba gevonden *Nicotiana Tabacum*; en wel een soort, bekend onder den naam van *Tumbeki*, vermoedelijk een voortbrengsel van de *Nicotiana Persica* en geschikt voor waterpijpen of narghileh.

POSSELT en REIMANN hebben het eerst de nicotine geïsoleerd. Deze is een bijna kleurloos, olieachtig vocht en uiterst vergiftig. Het wordt spoedig bruin bij blootstelling aan de lucht.

De hoeveelheid nicotine in de tabaksbladeren is zeer uiteenlopend, maar gemiddeld omtrent zes percent.

Tabak is een krachtig pijnstillend vergif; in groote hoeveelheden gebruikt veroorzaakt het duizelingen, verdooving, flauwten en algeheele depressie van het zenuwstelsel.

Soms veroorzaakt het sterke misselijkheid (braking) met zwakken pols, koele huid en nu en dan stuipen. Men weet nog weinig hoe deze verschijnselen worden te weeg gebracht. In overmaat gebruikt, vermindert het de spijsvertering, veroorzaakt vermagering en algeheele zwakte en is dikwijls de oorzaak van ernstige zenuwziekten.

Maar hoe het zij, het gematigd gebruik van tabak heeft, in de meeste gevallen, een weldadige uitwerking en het is zonder twijfel een troost en genoegen voor armen en rijken. Het kalmeert de rusteloozen, verzacht geestelijke en lichamelijke onrust en verwekt een toestand van rust, zonder de corresponderende reactie en nawerking.

Zijne uitwerking bij volwassenen, vooral voor hen die vatbaar zijn voor tobberijen en voor allen die hersenarbeid verrichten, is dikwijls een zegen. Het gevaar is de matigheid uit het oog te verliezen.

Tabak is niet geschikt voor elk gestel; zij die de slechte uitwerking er van bespeuren moeten het rooken nalaten.

Apeldoorn, 1902.
